

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Жоржета Димитрова Назърска, УниБИТ,
за научните трудове на гл.ас. д-р Валентина Милчова Миткова,

представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност
„доцент“

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на заповед №РД-38-637/09.12.2022 на Ректора на СУ относно конкурс за заемане на академичната длъжност доцент по ПН 3.5. „Обществени комуникации и информационни науки“ (Книгознание, библиотекознание, библиография – История на книгата), обявен в ДВ №92 /18.11.2022 за нуждите на Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ при Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Документите и публикациите на единствената кандидатка гл.ас. д-р Валентина Милчова Миткова, представени за участие в конкурса, ми бяха предоставени в пълен обем. Броят и съдържанието им отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Р. България, Правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Оценка на научните резултати и приноси на кандидата

Гл. ас. д-р Валентина Милчова Миткова е възпитаничка на Философския факултет при СУ „Св. Климент Охридски“, където има последователно придобити: ОКС „бакалавър“ по Културология (2003), ОКС

„магистър“ по „Изкуства и съвременност, XX-XXI в.“ (2005) и ОНС „доктор“ в ПН 3.5. (2014) с дисертация на тема „Авторство и канон в българската книжнина, 1878-1944. Жените авторки“ под научното ръководство на проф. д-р Кр. Даскалова. През 2009 г. има участие в Международно лятно училище в Лион по Магистърска програма „Матилда“. Работи като главен асистент в Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ при „Св. Климент Охридски“ от 2018 г. до днес.

Д-р Миткова е авторка общо на 1 монография, на 10 студии и статии и на 6 рецензии, публикувани в списания и сборници. В настоящия конкурс кандидатства с 13 подбрани публикации: 1 монография, 7 студии и статии и 5 рецензии. Представените публикации са свързани с научните области на историята на книгата и четенето, историята на жените и половете, медийни изследвания. Те се фокусират върху проблемите за т.нар. женско авторство, мястото на жените в публичното поле на литературата и периодичния печат, типологията на периодичните издания у нас през XIX-XX в.

Хабилитационният труд „Пол, периодичен печат и модернизация на България от края на XIX до 40-те год. на XX в.“ (УИ „Св. Кл. Охридски“, 2022, 261 с.), с който д-р Миткова участва в конкурса, представлява обобщение на нейното десетилетно проучвания по темата, която е колкото позната чрез отделни личности и издания, толкова не е разработвана монографично, в „дълъг период“ и в сравнителна перспектива. Всъщност тя представлява пионерски опит, сравним с вече осъществени подобни проекти в съседните балкански страни.

В книгата се съчетават подходите на социалната история (вкл. историята на книгата и четенето и историята на жените и половете), феминистката теория и критика, социологията на културата (литературното творчество), културологията и медийните изследвания.

Интердисциплинарното поле позволява на авторката да съчетае изследователски методи, характерни за хуманитаните и социалните науки.

Структура на монографията включва увод, три глави, заключение и библиография. Първата част „Женският периодичен печат в контекста на съвременните феминистки изследвания“ обосновава изследователския подход на авторката за анализ на българската женска периодика. Д-р Миткова припомня създадените от феминистката теория и критика концепции за маргинализацията на т.нар. женско писане и за „половото настояничество“ в изкуството (вкл. литературата). Привлечена е теорията на Бурдийо за „социалното поле“, като господстващите в предмодерността културен андроцентризм, изтласкване на авторките в периферията на „литературното поле“ и социални стереотипи, моделиращи писателките като наставявани и поучавани от мъжете, се обяснява с лишаването им от достъп до културен капитал. В следващите части на труда тези практики са подробно илюстрирани с български примери.

Втората глава „Женският периодичен печат в контекста на българската модернизация“ се базира на теорията за модернизацията, апробирана в сферата на културата и конкретно в медийната среда. Д-р Миткова убедително аргументира в роден контекст утвърдената теза за периодичния печат като конструиране на нова публична среда през Новото време и проводник на модерност, разпространяващ трансформационния си потенциал от градския (грамотен и образован) център към селската (подвластна на патриархалността) периферия. Разглеждайки т.нар. литературен феминизъм през Българското възраждане, тя проследява трансфера на идеи и знание от чужбина, включващ и феминистки идеи.

Трета глава „Женски периодични издания от 1878 до 40-те години: стратегии за еманципиране и модернизиране на българските жени“ е

замислена като широка панорама на българския женски периодичен печат и има приносен характер. В нея авторката защитава тезата си, че както в Западна Европа и САЩ през XVIII-XX в., вестниците и списанията за жени у нас се превръщат в културно пространство за комуникация, място за конструиране на колективни (женски) идентичности, средство за стимулиране на публична (феминистка) активност, инструмент за еманципация в сферата на трудовия пазар (под формата на предприемачество и наемен журналистически и публицистичен труд), медия, мотивираща усъвършенстването на женското творческо писане.

Избирайки сред многобройните типологии на феминизмите тази на Карън Офън, В. Миткова разделя избраните от нея „представителни проекти“ (с.13) от българския женски печат на индивидуалистко (експлицитно) феминистки („Женский свят“, „Женски глас“, „Равноправие“, „Гражданка“, „Женски труд“, „Благоденствие“ и „Недоволната“) и на релационно феминистки (домакински) („Българка“, „Мода и домакинство“, „Икономия и домакинство“, „Вестник на жената“). Вероятно това решение е продиктувано от свързаността на ранните издателки и редакторки с Българския женски съюз и неговите производни – те са техни първооснователки, основни фигури и идеоложки в продължение на половин век.

Всяко от подбраните заглавия авторката характеризира чрез подробен обзор на систематиката и профилирането му, контент анализ на съдържанието на отделни негови годишнини, а, където ѝ е възможно, портретира главните редакторки и издателки, коментира редакционните политики, посочва (евентуалната) рецепция на чуждестранни модерни образци. Достойнство на тази глава е, че не следва механично хронологическите рамки и търси „остатъци“ от „женските“ издания в тези, издавани от комунистическия режим (60-те год. на XX в.).

Наред с безспорните фактологични приноси може да се отбележи, че не навсякъде в последната глава д-р Миткова засяга въпросите за читателската рецепция, за връзката на феминистките с други идеологии (консервативни, либерални, леви), пропагандирани чрез печатните издания, за значимостта на половото настояничество (особено в случаите на сем. Кършовски и Чолчеви). Би било ценно също така сравнението на самостоятелните издателки-предприемачки с техни аналози в чуждестранен контекст. Бих поспорила и за използването едноредно на понятията „културна модернизация“ и „еманципация на жените“, при условие, че и двете са част от социалната модернизация в публичното поле.

Освен приносната си, концептуална и образцово изпълнена и написана хабилитация, д-р Миткова представя 7 статии и студии (едната под печат) и 5 рецензии. В голямата си част тяхното съдържание съвпада с части от монографията (№№ 3,4,5,6,7,8,11). По-различна е насочеността на рецензиите, които показват възможностите на д-р Миткова да пише оперативна научна критика за текуща научна продукция за историята на жените от авторки от Източна и Югоизточна Европа.

2. Оценка на педагогическата дейност и публикации на кандидата по отношение изпълнението на националните минимални изисквания за академичната длъжност „доцент“ в ПН 3.5.

Валентина Миткова е назначена след конкурс на академичната длъжност „главен асистент“ в Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ СУ „Св. Климент Охридски“ от 2018 г., като до днес води лекции и упражнения на български и английски език в бакалавърските специалности „Библиотечно-информационни науки“ (ФФ) и „Книгоиздаване“ (ФЖМК) и в магистърските програми на ФФ „История на

книгата и четенето“ и „Матилда“. Тя има пълна учебна натовареност и успешно работи със студенти, вкл. ръководи практическите им занимания.

Представените документи и материали показват, че д-р Миткова удовлетворява националните минимални изисквания за академичната длъжност „доцент“ в ПН 3.5. Тя има защитена дисертация за ОНС „доктор“ през 2014 г. (отразена в базата данни на НАЦИД и точкуваща се в раздел А на националните минимални изисквания с 50 т.). Публикациите ѝ в конкурса са една монография и дванайсет научни статии, студии и рецензии на български и английски език, от които в: реферирани научни списания (8 бр.), нереперирани научни списания (1 бр.) и рецензирани научни сборници (3 бр.). Визираните публикации носят 100 т. в раздел В на националните минимални изисквания (при минимум 100 т.) и 315 т. в раздел Г на националните минимални изисквания (при минимум 200 т.). Посочените 10 цитирания на публикации на кандидатката за академичната длъжност са на нейни статии, публикувани в реферираното издание „Аспазия“. Поместени в трудове на известни български и чуждестранни изследователи, те свидетелстват за разпознаваемостта на авторката в научното поле и с 105 т. удовлетворяват националните минимални изисквания в раздел Д (при минимум 50 т.). Така в настоящата процедура тя събира 570 т. от националните минимални изисквания (при минимум 400 т.).

През последните години д-р Миткова работи в екипите на четири научноизследователски проекта, финансирани от МОН, осъществени в рамките на СУ „Св. Климент Охридски“ и посветени на институциите на паметта в Кюстендил и Ловеч. Те вероятно съдействат за развиване на нейните изследователски интереси.

До момента д-р Миткова има участия в 8 научни конференции в страната, където представя доклади, третиращи занимаващата я текуща научна тематика.

Кандидатката в конкурса членува в Българската асоциация на университетските жени, клон на Graduate Women International (GWI), а от 2020 г. е привлечена в редакционната колегия на сп. „Аспазия“ („Aspasia“) – авторитетно и специализирано издание за история на жените и половете в Централна, Източна и Югоизточна Европа.

Декларирам, че нямам съвместни публикации с кандидатката и че не съм открила в трудовете ѝ примери за плагиатство.

3. Критични оценки, забележки и препоръки

Смятам, че кандидатката за академичната длъжност „доцент“ вече е открила в пресечната точка на историята на книгата, историята на жените и половете и медийните изследвания перспективно научно поле, където има възможност да развие своите творчески интереси. Ще бъде пригодно, ако тя се насочи към по-малко проучвани, но значими периодични издания, които да представи микроисторически, освен с анализ на съдържанието. Би било ценно, ако д-р Миткова продължи своите занимания и с казионните списания за жени през 40-80-те год. на XX в., като провери емпирично валидността на някои битуващи тези за феминисткия им характер.

Заклучение

Въз основа на констатираните в рецензията точно спазване на процедурата, съответствие на представените документи с изискванията на действащия ЗРАСРБ и на Правилника за неговото приложение, удовлетворяване на националните минимални изисквания за академичната

длъжност „доцент“ в ПН 3.5., наличие на достатъчни на брой, оригинални и приносни научни трудове, липса на данни за плагиатство, разпознаваемост в научното поле, давам своята **положителна** оценка за научните постижения и педагогическата дейност на гл. ас. д-р Валентина Милчова Миткова и заявявам, че **ще гласувам** за нейния избор на академичната длъжност доцент в ПН 3.5. за нуждите на Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ при Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

03.04.2023 г.

гр. София

Рецензент:

(проф. д-р Ж. Назърска)